

VẬN DỤNG MÔ HÌNH PHIÊN TÒA GIẢ ĐỊNH TRONG ĐÀO TẠO LUẬT Ở PHÂN HIỆU ĐẠI HỌC ĐÀ NẴNG TẠI KON TUM

NGUYỄN THỊ TRÚC PHƯƠNG*, TRƯƠNG THỊ HỒNG NHUNG

Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum

**Email: nttphuong@kontum.udn.vn*

Tóm tắt: Phiên tòa giả định là một hình thức thực hành pháp luật, giúp sinh viên vận dụng kiến thức vào thực tiễn, rèn luyện các kỹ năng pháp lý cần thiết của nghề luật. Đây là phương thức tiếp cận theo hướng giảng dạy tích cực, góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng đào tạo ở các cơ sở đào tạo ngành Luật. Bài viết chia sẻ mô hình tổ chức phiên tòa giả định đã được tổ chức thành công ở Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum, với hy vọng giới thiệu chi tiết các bước tiến hành, giúp các đơn vị ứng dụng hiệu quả mô hình này trong thực tiễn.

Từ khóa: Phiên tòa giả định, phương pháp giảng dạy, sinh viên luật, nâng cao nhận thức pháp luật, phổ biến pháp luật.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0, giáo dục có mục tiêu đào tạo, hình thành, phát triển những con người của xã hội, cho xã hội và vì sự phát triển của xã hội. Nếu giáo dục thiếu sự gắn kết trực tiếp với thực tiễn, quá hàn lâm mà bỏ qua những thứ hiện hữu trong cuộc sống sẽ là rào cản trong quá trình đào tạo ra những con người trong xã hội hiện nay [6]. Theo Báo cáo ở Diễn đàn Kinh tế thế giới tại Davos năm 2016 thì 65% những người vẫn học những thứ liên quan đến nghề nghiệp tương lai mà hiện nay đã không tồn tại; 47% nghề nghiệp hiện hữu hiện nay sẽ chuyển sang tự động hóa trong hai thập kỷ tới; hơn 50% nội dung dạy học trong trường học các cấp sẽ không còn hữu dụng trong 5 năm sau đó [5]. Kết quả nghiên cứu cho thấy sự cần thiết phải có thay đổi căn bản trong giáo dục, đặc biệt là việc ứng dụng thực tiễn vào đào tạo.

Đối với ngành luật, việc đào tạo gắn liền với ứng dụng thực tiễn thông qua mô hình phiên tòa giả định đã triển khai từ lâu, khởi xướng là đại học Havard, Mỹ đã áp dụng mô hình này từ những năm 1870 [4]. Học viện Luật Singapore cũng đưa mô hình này vào đào tạo từ năm 2012 với mục đích giúp sinh viên có kiến thức và thực tế để tiếp cận công việc một cách dễ dàng [8].

Ở Việt Nam, một số trường đại học có đào tạo chuyên ngành Luật đã đưa mô hình này vào giảng dạy cho sinh viên trong các hoạt động ngoại khóa và nó đang trở thành xu hướng phổ biến, mang lại những thành công đáng kể như trường Đại học Luật Tp.HCM, đại học Luật Hà Nội [3]. Hiệu quả của việc áp dụng phiên tòa giả định trong đào tạo Luật giúp sinh viên chủ động trong nghiên cứu, cảm thấy hứng thú và học hỏi được nhiều kỹ năng nghề nghiệp cần thiết. Bên cạnh đó, đây là một hình thức tuyên truyền pháp luật trong cộng đồng dân cư thay thế mô hình phiên tòa lưu động của ngành tòa án đã dừng thực hiện từ năm 2018, giúp sinh viên tiếp cận với người dân, nắm bắt được những mong

muốn, vướng mắc pháp lý. Tuy nhiên, việc áp dụng mô hình này vào đào tạo luật hoàn toàn phụ thuộc vào điều kiện của từng trường và cách triển khai cũng khá khác biệt. Để có cơ sở trong việc triển khai mô hình này, bài viết chia sẻ trình tự thực hiện mô hình Phiên tòa giả định đã áp dụng thành công ở Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum với hy vọng cung cấp một tiến trình thực hiện, giúp các cơ sở đào tạo luật có thêm nguồn tham khảo khi thực hiện mô hình này.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái quát về mô hình phiên tòa giả định

Phiên tòa giả định (Moot court) có nghĩa là bản sao của một tòa án thực, nơi diễn ra các thủ tục pháp lý và xét xử và do đó nó còn được gọi là Mock Court, nơi sinh viên đang theo học luật hoạt động như một chuyên gia và đảm nhận tất cả các trách nhiệm theo vai trò của họ, có khả năng tư duy sáng tạo, trả lời thuyết phục khi được chất vấn, thể hiện kỹ năng hùng biện, viết và thuyết phục. Moot court là cách một sinh viên được chuẩn bị để trở thành một luật sư. Đây là một trong những phương pháp hiện đại để cung cấp kiến thức thực tế cho sinh viên bằng cách đặt họ vào một tình huống giả định tương tự như tại một phiên tòa thực và sau đó hai đội của mỗi bên tranh luận về các tình tiết của vụ án hư cấu. Đây là phương án hiệu quả để giáo dục cho người học thấm nhuần tất cả phẩm chất và kỹ năng mà một luật sư cần có [8].

Mục đích của phiên tòa giả định đòi hỏi sinh viên phải tham gia vào một chuỗi hoạt động từ khi tiếp xúc vụ án, nghiên cứu xây dựng lập luận, viết bài biện hộ đến khi tranh tụng tại phiên tòa. Đặc biệt, sinh viên thường được giao giải quyết những vụ việc trong lĩnh vực pháp lý mà họ chưa thông thạo hoặc những vụ việc phức tạp hơn nhiều những gì họ đã được học trên lớp [1]. Đây là cơ hội giúp sinh viên đào sâu các kiến thức luật thực định và vận dụng vào thực hành các kỹ năng nền tảng đã đề cập ở trên. Trước tiên, phiên tòa giả định buộc sinh viên phải là người giải quyết vấn đề. Đóng vai trò là luật sư bảo vệ cho một trong các bên trong vụ án, các sinh viên không thể chỉ đơn thuần đưa ra các phân tích, kết luận dựa trên quy định pháp luật mà phải tìm ra được một giải pháp theo hướng có lợi cho thân chủ của mình và hoạch định cách thức hướng tới giải pháp đó. Tiếp theo, các sinh viên cần phải vận dụng kỹ năng phân tích và lập luận để tìm ra được vấn đề pháp lý mâu chốt, quy định pháp luật có liên quan, phân tích, đánh giá các quy định và xây dựng luận điểm. Quá trình này được hỗ trợ bằng kỹ năng nghiên cứu, tìm kiếm thông tin. Kết quả của quá trình tư duy ấy được thể hiện qua viết bài biện hộ và cuối cùng là trình bày tại phiên tòa. Tại đây, các kỹ năng viết và nói lần lượt được vận dụng. Bên cạnh đó, thông qua mô hình phiên tòa giả định, sinh viên đồng thời học được kỹ năng làm việc nhóm, giao tiếp với các cộng sự, tổ chức và quản lý công việc [3].

2.2. Các mô hình trong thực tiễn

Hiện nay chưa có một bài báo hay công trình nghiên cứu nào chỉ ra các dạng mô hình phiên tòa giả định được áp dụng trong thực tiễn. Tuy nhiên nếu xem xét mục đích và địa điểm tổ chức, chúng ta có thể nhận thấy mô hình phiên tòa giả định gồm: mô hình phiên tòa giả định tại phòng xử án mô phỏng của cơ sở đào tạo và mô hình phiên tòa giả định tuyên truyền pháp luật tại cộng đồng (diễn án).

Theo đó, mô hình phiên tòa giả định tại phòng xử án mô phỏng của cơ sở đào tạo được xem là một là phương pháp giảng dạy mô phỏng. Đây chính là mô hình phiên tòa giả định do sinh viên thực hiện dưới sự hướng dẫn của người dạy nhằm mục đích cuối cùng là nâng cao chất lượng đào tạo. Mô hình này được tổ chức nhằm tăng cường năng lực thực hành, áp dụng pháp luật, tạo điều kiện cho sinh viên chuyên ngành Luật được tiếp cận với thực tế, trải nghiệm vai trò của từng nhân vật trong một phiên tòa mô phỏng. Thông qua việc giải quyết và xử lý các tình huống phát sinh, sinh viên sớm có cái nhìn trực quan về hoạt động thực tiễn của nghề nghiệp sau này. Trong quá trình chuẩn bị và thực hiện, sinh viên được thực hành, rèn luyện các kỹ năng chuyên ngành, như: quy trình mở tòa, kỹ năng tranh tụng, kỹ năng điều hành phiên tòa, kỹ năng hành nghề luật sư,...; đồng thời, củng cố và nâng cao kiến thức chuyên môn, vận dụng được các điều khoản pháp luật vào tình huống cụ thể của mỗi “*nhân vật*”.

Đối với dạng mô hình này, người dạy chỉ cung cấp cho sinh viên những tình tiết cơ bản của vụ việc, phân nhóm sinh viên thực hiện. Trên cơ sở đó, bằng các kiến thức được học sinh viên sẽ nghiên cứu và hoàn thiện các luận cứ để lập luận và hoàn thiện hồ sơ. Sau khi hoàn tất hồ sơ vụ việc, sinh viên sẽ tiến hành “*diễn*” lại tại một phiên tòa mô phỏng do chính sinh viên tự dàn dựng như một phiên tòa thực sự.

Có thể thấy rằng, ở dạng mô hình này sinh viên là người thực hiện chính, đóng vai trò quan trọng trong suốt quá trình hình thành nên phiên tòa giả định. Người dạy chỉ đóng vai trò hướng dẫn và đánh giá kết quả thực hiện của sinh viên. Với phương pháp mô phỏng này người thực hiện chính là đối tượng mà phiên tòa giả định hướng tới, họ vừa là đối tượng thực hiện vừa là đối tượng thụ hưởng khi tổ chức thực hiện.

Ngược lại, mô hình phiên tòa giả định tuyên truyền pháp luật trong cộng đồng thường do Đoàn thanh niên, Hội luật gia, các cơ quan tư pháp thực hiện nhằm mục đích tuyên truyền phổ biến pháp luật trong cộng đồng với mục đích nâng cao kiến thức pháp luật cho người dân. Vì mục đích hướng tới khác nhau, do đó nếu như đối với mô hình phiên tòa giả định được tổ chức như một phương pháp giảng dạy thì mọi vấn đề về thủ tục tố tụng, quy định pháp luật phải được thực hiện một cách nghiêm túc, nội dung vụ việc đa dạng và chi tiết thì khi được tổ chức trong cộng đồng mô hình này thường lựa chọn những vụ án hình sự, những vụ việc được cộng đồng quan tâm để thực hiện, quá trình “*diễn án*” có thể xen vào những tình tiết thú vị lôi cuốn người xem, việc tuân thủ các quy định về thủ tục tố tụng không được chú tâm. Đồng thời, các giai đoạn chuẩn bị phiên tòa thường mang yếu tố kỹ thuật. Theo đó, các nội dung tình tiết vụ việc, lập luận của các bên trong phiên tòa đã có sẵn, người thực hiện chỉ cần tinh gọn lại, chỉnh sửa một số nội dung nhằm truyền tải kiến thức pháp luật, học thuộc sau đó “*diễn*” lại. Mô hình này thực chất là “*diễn án*”, diễn lại một vụ việc đã được xét xử trên thực tế với các nội dung đã có sẵn, không yêu cầu cao về trình độ hiểu biết pháp luật cũng như những kiến thức kỹ năng cần có của đối tượng thực hiện. Người thực hiện chỉ cần tập trung vào việc lựa chọn một vụ việc có nội dung phù hợp với chuyên đề tuyên truyền pháp luật và tập diễn lại sao cho lôi cuốn người xem. Hiện nay mô hình này được sử dụng rất phổ biến, góp phần nâng cao kiến thức pháp lý và ý thức tuân thủ pháp luật cho người dân.

2.3. Các bước thực hiện mô hình phiên tòa giả định trong đào tạo luật ở Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum

Để triển khai hoạt động giảng dạy theo định hướng ứng dụng, Khoa Luật thuộc Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum đã tổ chức phối hợp với Đoàn trường thành lập Câu lạc bộ Pháp lý. Đây là nơi hội tụ những sinh viên năng nổ, tích cực, đam mê học tập và nghiên cứu của Khoa Luật. Hoạt động chính là tuyên truyền pháp luật thông qua nhiều hình thức, trong đó, tổ chức các Phiên tòa giả định là hoạt động thường kỳ để tuyên truyền pháp luật trong sinh viên, trong cộng đồng dân cư. Để tổ chức thành công một phiên tòa giả định cần thực hiện các bước như sau:

Bước 1: Xây dựng Kế hoạch tổ chức Phiên tòa giả định.

Kế hoạch tổ chức Phiên tòa giả định được nêu trong kế hoạch chung của Câu lạc bộ Pháp lý, nhưng nó cần xây dựng chi tiết theo chủ đề của từng phiên tòa bởi mỗi chủ đề về dân sự, hình sự hay hôn nhân gia đình, thương mại cần có những yêu cầu khác nhau. Hơn nữa, tùy thuộc vào việc tổ chức Phiên tòa giả định cho sinh viên chuyên ngành Luật tại phòng xử án mô phỏng hay tổ chức tuyên truyền pháp luật trong cộng đồng dân cư thì kịch bản và các khâu chuẩn bị cũng sẽ có các nội dung khác nhau. Thông thường, trong kế hoạch tổ chức sẽ chia thành 3 phần: (i) *phần mở đầu* sẽ giới thiệu nội dung buổi diễn án, thành phần tham gia; (ii) *phần nội dung* sẽ chiếu clip hoặc đóng hoạt cảnh về tình huống tạo ra vụ án để người xem biết nguyên nhân, diễn biến của vụ án trước khi xử và phần tổ chức phiên tòa giả định; (iii) *phần kết thúc* sẽ thực hiện tương tác với người xem về các quy định của pháp luật đã được sử dụng trong phiên xử thông qua các câu hỏi nhanh có thưởng và tổng kết các nội dung pháp luật cần tuyên truyền. Trong kế hoạch chi tiết phải làm rõ được mục đích, yêu cầu, nhân sự thực hiện và các mốc thời gian hoàn thành công việc.

Bước 2: Lựa chọn nội dung, chủ đề của “Phiên tòa giả định”.

Việc lựa chọn nội dung pháp luật để xây dựng phiên tòa giả định rất quan trọng, quyết định sự thành công của hoạt động. Khi lựa chọn chủ đề cần được thực hiện linh hoạt, phù hợp với nhu cầu của từng nhóm đối tượng được phổ biến. Những vụ án được chọn để mô phỏng cho “*Phiên tòa giả định*” thường là những vụ án điển hình, có tính thời sự và gắn liền với yêu cầu đấu tranh phòng chống loại tội phạm đang diễn biến phức tạp tại địa phương và phù hợp với nhu cầu tìm hiểu pháp luật của các đối tượng cần tuyên truyền (học sinh, sinh viên, cộng đồng dân cư) như các chủ đề về an toàn giao thông, hình sự (trộm cắp tài sản, đánh người gây thương tích, mua bán, sử dụng trái phép chất ma túy), hôn nhân gia đình (kết hôn trái pháp luật, ly hôn). Những vụ án được dư luận quan tâm thường có ảnh hưởng lớn đến nhận thức pháp luật của số đông công chúng. Tâm lý người dân đang tò mò muốn xem lại câu chuyện để biết tội phạm đã được thực hiện như thế nào, những ai có liên quan trong vụ án, kẻ phạm tội đã bị pháp luật trừng trị ra sao, người bị hại và các giá trị nền tảng của xã hội có được bảo vệ theo công lý không? .v.v... Việc kể lại vụ án thông qua “*Phiên tòa giả định*” trước hết là để thỏa mãn nhu cầu tâm lý tò mò của công chúng, nhưng người làm “*Phiên tòa giả định*” không dừng lại ở đó, mà thông qua đó đề

chuyên tải nhiều thông điệp có ý nghĩa tuyên truyền, giáo dục pháp luật, xây dựng nhận thức pháp luật đúng đắn cho mọi người.

Bước 3: Xây dựng kịch bản, phân vai và diễn tập.

Viết kịch bản được xem là khâu rất quan trọng nhất, phải bảo đảm sao cho diễn biến của “phiên tòa” khi “công diễn” phản ánh tương đối đầy đủ các tình tiết của vụ án đã diễn ra, nhưng cần lược bỏ bớt một số chi tiết, thủ tục của phiên tòa thật để tránh rườm rà, nhàm chán cho khán giả. Do đó nội dung kịch bản cần được chuẩn bị kỹ, chi tiết và logic. Tùy thuộc vào phiên tòa là diễn án hay xử án mà kịch bản được xây dựng sẽ khác nhau. Đối với hoạt động xử án, sinh viên phải được cung cấp các hồ sơ vụ án cơ bản như quyết định mở phiên tòa, kết quả điều tra, các bút lục... để thống nhất về tình tiết vụ án. Sinh viên sẽ dựa vào các chứng cứ được cung cấp để tự viết bản cáo trạng, bài bào chữa, bản án, chuẩn bị lập luận theo quan điểm của mình (viện kiểm sát, luật sư, hội đồng xét xử...) để tăng tính đối thoại và kịch tính tại phiên tòa, phát huy khả năng phân tích và vận dụng pháp luật của sinh viên. Đối với phiên tòa giả định tổ chức trong cộng đồng dân cư, thường là các vụ án trọng điểm, nổi cộm nên chủ yếu tập trung vào việc diễn án. Vì thế, nội dung phản đối đáp giữa các nhân vật trong các vai thẩm phán, hội thẩm nhân dân, kiểm sát viên, bị cáo, bị hại... phải được viết lại sao cho trong phần lớn các lời thoại đều có chứa nội dung pháp luật cần tuyên truyền hoặc chứa những thông điệp có ý nghĩa giáo dục nhận thức về pháp luật sâu sắc. Việc lựa chọn nhân sự vào các vai phải thể hiện được tố chất của công việc như thẩm phán phải uy nghiêm, viện kiểm sát phải có giọng điệu tranh luận đanh thép, luật sư phải có sự linh hoạt, bị cáo phải thể hiện sự rụt rè, lo lắng. Có như vậy thì việc tổ chức phiên tòa dù là hoạt động mô phỏng nhưng mới tăng tính chân thực và thuyết phục người xem.

Bước 4: Tổ chức công tác tuyên truyền về phiên tòa giả định.

Hiệu quả của phiên tòa giả định phụ thuộc vào số lượng người tham gia, càng đông thì càng tăng tính lan tỏa của hoạt động. Đó đó, cần tuyên truyền, quảng bá trước khi tổ chức phiên tòa nhằm thu hút sự chú ý của những người quan tâm. Tùy thuộc vào đối tượng tham gia phiên tòa mà có những hình thức tuyên truyền phù hợp như thông qua các kênh facebook, fanpage đối với học sinh, sinh viên. Đối với nhân dân ở địa phương cần với hợp chặt chẽ với các Ủy ban nhân dân cấp xã thông qua các chương trình tuyên truyền pháp luật của xã để triệu tập nhân dân tham gia thông qua thông báo triệu tập của chính quyền, loa phát thanh ở địa phương, thậm chí có thể phân công sinh viên đến tận các hộ gia đình để thông tin về hoạt động. Cách thức này phù hợp với địa phương có nhiều đồng bào dân tộc thiểu số như Kon Tum. Qua hình thức đưa thông tin về phiên tòa giả định đến tận nhà người dân, sinh viên sẽ kết hợp thu thập các vướng mắc pháp lý mà họ gặp phải và có cơ sở thực tế để xây dựng chủ đề cho hoạt động tiếp theo.

Bước 5: Tổ chức phiên tòa giả định.

Mặc dù là phiên tòa mô phỏng nhưng cách bài trí phòng xử án theo chuẩn của Thông tư 01/2017/TT-TANDTC ngày 28/7/2017 của Chánh án Tòa án nhân dân tối cao. Đối với trường hợp tổ chức tại phòng xử án mô phỏng thì công tác chuẩn bị đã hoàn chỉnh, sinh

viên chỉ thực hành hoạt động xét xử. Tuy nhiên, khi tổ chức phiên tòa giả định trong cộng đồng dân cư cần chuẩn bị bố trí phòng xử án lưu động bao gồm phong xử án, bảng tên các chức danh, bố trí bàn ghế lại theo đúng quy định của phòng xử án. Việc này cần sự phối hợp chặt chẽ giữa ban hậu cần của phiên tòa giả định và ủy ban nhân dân cấp xã, tổ dân phố bởi địa điểm tổ chức thường là các trường học, nhà văn hóa, hội trường tổ dân phố. Để tạo sự thu hút, hiệu ứng tác động cho những người tham gia trước khi đi vào quá trình xét xử, có thể trình diễn một tiểu phẩm tình huống tái hiện sinh động quá trình vi phạm pháp luật của thanh thiếu niên, nguyên nhân dẫn đến con đường phạm tội thông qua hình thức diễn kịch trực tiếp hoặc chiếu clip. Qua đó giúp người xem hiểu được bối cảnh, nguyên nhân, tạo sự tò mò về hình thức xử lý của nhà nước đối với vi phạm này, từ đó, việc theo dõi diễn biến, kết quả tại phiên tòa sẽ được người xem quan tâm.

Bước 6: Kết thúc phiên tòa giả định, lồng ghép các nội dung phổ biến pháp luật.

Việc tổ chức phiên tòa giả định còn khâu quan trọng là tổng kết lại các nội dung pháp luật cần phổ biến đến người xem. Đây là khoản thời gian rất cần thiết, tổ chức sau khi kết thúc phiên xử và nên kéo dài chừng 30 phút. Trong khoảng thời gian này, người dẫn chương trình làm rõ hơn một số nội dung pháp luật mà Phiên tòa giả định đã đề cập, thông tin về tình hình tội phạm có liên quan trong vụ án để gửi thông điệp pháp luật cho người xem; tiếp nhận câu hỏi từ người xem và giải đáp những thắc mắc pháp luật trực tiếp. Bên cạnh đó, người dẫn chương trình có thể lồng ghép vào tuyên truyền những quy định pháp luật mới hoặc những quy định pháp luật mà người xem đang có nhu cầu tiếp cận tìm hiểu. Đó cũng có thể là những thông tin về tình hình tội phạm, vi phạm pháp luật đang diễn biến phức tạp tại địa phương; những khuyến cáo của chính quyền đối với người dân về cách phòng tránh các loại tệ nạn xã hội và kết thúc chương trình.

2.4. Kết quả đạt được của mô hình Phiên tòa giả định

Tại Phân hiệu, mô hình phiên tòa giả định được áp dụng từ những khóa đào tạo luật đầu tiên, tuy nhiên các phiên tòa này khi mới tổ chức gặp rất nhiều khó khăn do sinh viên còn nhiều ngỡ ngàng, ít quan tâm. Khi Câu lạc bộ Pháp lý được thành lập, trở thành sân chơi cho nhiều hoạt động học thuật trong đó nổi trội là việc tổ chức các phiên tòa giả định, thu hút số lượng lớn sinh viên luật tham gia. Lúc này, mô hình phiên tòa giả định mới thực sự được người dạy vận dụng một cách linh hoạt, sinh viên dành nhiều sự quan tâm và nhiệt huyết trong việc tổ chức phiên tòa. Tuy mới thực hiện mô hình này trong một khoảng thời gian ngắn nhưng phiên tòa giả định đã mang lại những kết quả khả quan trong quá trình đào tạo và hình thành môi trường học tập ứng dụng.

- Việc hình thành Câu lạc bộ pháp lý với hoạt động chính là tổ chức các mô hình phiên tòa giả định đã gắn kết sinh viên lại với nhau, phối hợp nhau cùng học tập, cùng vui chơi, phát triển năng lực học tập và hỗ trợ nhau trong việc rèn luyện và phát triển các kỹ năng. Phiên tòa giả định trở thành cầu nối giữa sinh viên với sinh viên, giữa sinh viên với người dạy, giữa sinh viên với cộng đồng một cách gần gũi, tạo hiệu ứng tốt trong môi trường học tập và ngoài xã hội. Giúp sinh viên học tập có trách nhiệm, nhiệt huyết hơn, biết cống hiến vì cộng đồng, giúp người dân được tiếp cận gần hơn với kiến thức pháp lý.

- Mô hình phiên tòa giả định giúp sinh viên có cơ hội được tiếp cận với các thông tin trong một hồ sơ vụ việc cụ thể có thật. Sinh viên có thể có thể tham khảo, học tập việc vận dụng các kiến thức được học thông qua nghiên cứu các hồ sơ vụ việc. Sinh viên được rèn luyện kỹ năng phân tích, lập luận khi thực hiện viết các bản cáo trạng, bài bào chữa, bản án, chuẩn bị lập luận với vai trò là viện kiểm sát, luật sư, hội đồng xét xử cho một phiên tòa. Theo kết quả khảo sát sinh viên tham gia thực hiện mô hình phiên tòa giả định mà nhóm nghiên cứu tiến hành, có 87% sinh viên cho rằng các em nâng cao được kỹ năng nhận diện vấn đề, hệ thống lại các tình tiết của vụ việc, liên kết các tình tiết này với quy định pháp luật tương ứng. Đối với năng lực giải quyết vấn đề, có 93% sinh viên tham gia khảo sát cho rằng khả năng phân tích, làm rõ, lập các luận cứ để lập luận cho các vấn đề cụ thể, khả năng viết bản cáo trạng, bài bào chữa, bản án hoàn chỉnh được nâng lên mức tốt.

Bên cạnh những kết quả đạt được, quá trình áp dụng mô hình phiên tòa giả định tại Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế, việc vận dụng mô hình này vẫn còn gặp nhiều khó khăn. Cụ thể:

Một là, hiện nay việc vận dụng mô hình phiên tòa giả định theo hướng sinh viên tự nghiên cứu và tiến hành xét xử như một phiên tòa thực sự còn quá ít, mà chủ yếu tập trung theo hướng diễn án. Theo đó, kể từ thời điểm vận dụng mô hình phiên tòa giả định trong quá trình giảng dạy đến nay, sinh viên chủ yếu được tiếp cận dưới dạng những hồ sơ vụ án có sẵn, tiến hành biên soạn và diễn lại. Số lượng phiên tòa mô phỏng xét xử thực sự chỉ diễn ra ở các học phần tổ tụng mời giảng do các Thẩm phán tại Tòa án trên địa bàn tỉnh đảm nhận. Tuy nhiên các phiên tòa này khá đơn giản, chủ yếu cho sinh viên làm quen với thủ tục tố tụng, hiểu được vai trò của các chủ thể, mà chưa đi sâu vào việc vận dụng các kiến thức và kỹ năng lập luận, tranh tụng trong một phiên tòa. Ngoài ra, mặc dù giảng viên thỉnh giảng có nhiều kinh nghiệm thực tế, có thể truyền đạt cho sinh viên nhiều kiến thức, kỹ năng được vận dụng, nhưng họ chủ yếu làm việc trong cơ quan nhà nước, thời gian giảng dạy tiếp xúc với sinh viên ngắn, do đó khó có thể gắn bó và hướng dẫn lâu dài cho sinh viên, dẫn đến hiệu quả việc vận dụng mô hình này chưa cao. Bên cạnh đó, một trong những nguyên nhân chính dẫn đến hạn chế này chính là do đội ngũ giảng viên cơ hữu đảm nhận giảng dạy học phần chuyên ngành luật kinh doanh tại trường còn rất ít, hiện nay chỉ có 3 giảng viên với tuổi đời còn khá trẻ và chưa có nhiều kinh nghiệm thực tế. Chính vì vậy, rất khó để có một đội ngũ giảng viên có thể đồng hành cùng sinh viên trong việc hình thành phiên tòa giả định xét xử thực thụ.

Hai là, hiệu quả việc vận dụng mô hình phiên tòa giả định chưa cao, chỉ giới hạn ở một số sinh viên. Theo đó, không phải tất cả các sinh viên ngành luật kinh doanh đều chủ động tích cực tham gia vào các hoạt động của phiên tòa giả định. Nhiều sinh viên tham gia với tâm thế đối phó cho qua môn, hoặc tham gia cho vui chứ chưa thực sự nghiêm túc và đầu tư công sức trong việc hình thành nên một phiên tòa giả định. Bên cạnh đó, phải nhìn nhận một thực tế rằng đa số các sinh viên còn thụ động, chưa có ý thức trong việc học tập kiến thức, hình thành và rèn luyện các kỹ năng cần thiết cho việc học và cho nghề nghiệp sau này. Chương trình đào tạo chưa có các học phần chuyên biệt giảng dạy cho sinh viên các kỹ năng cần thiết của ngành luật kinh doanh. Theo đó, đa số giảng viên sẽ là người

chủ động lồng ghép hướng dẫn và rèn luyện các kỹ năng cần thiết cho sinh viên trong quá trình học. Chính những điều này dẫn đến sinh viên thường ngại tham gia các hoạt động học thuật, ngại thể hiện bản thân vì sợ sai, sợ bản thân không có đủ kiến thức và kỹ năng. Dẫn đến việc vận dụng mô hình này tại Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum chưa cao, kết quả cho thấy mô hình này chỉ thật sự hiệu quả đối với nhóm sinh viên tích cực trong quá trình học tập, rèn luyện kỹ năng, không ngại thể hiện và có ý thức hoàn thiện bản thân.

Ba là, hoạt động diễn án tuyên truyền pháp luật tại cộng đồng thực hiện còn chưa thường xuyên. Qua thời gian 1 năm triển khai hoạt động tổ chức phiên tòa giả định trong cộng đồng, chúng tôi tổ chức được 4 phiên tòa ở các xã vùng ven thành phố Kon Tum, nơi tập trung nhiều người dân tộc thiểu số, trình độ hiểu biết pháp luật còn hạn chế. Những khó khăn khi tổ chức hoạt động này là địa điểm diễn án chủ yếu là các hội trường thôn, xã, không có đủ cơ sở vật chất nên khi tổ chức cần rất nhiều thời gian cho công tác chuẩn bị. Người dân không mặn mà với việc theo dõi các phiên tòa giả định, việc tham gia chỉ để nhận quà hỗ trợ. Chính quyền địa phương chưa thực sự phối hợp trong việc tổ chức phiên tòa.

2.5. Một số đề xuất, kiến nghị

Thứ nhất, tăng cường rèn luyện kỹ năng cho sinh viên thông qua việc tổ chức phiên tòa giả định bắt buộc trong các môn học tổ tụng.

Để có hoạt động phiên tòa giả định thành công, trước hết phải trang bị cho sinh viên kiến thức về nội dung các môn học chuyên ngành như Dân sự, Hình sự, Thương mại, Tổ tụng Dân sự, Tổ tụng Hình sự... và hoạt động này hầu hết các trường đều thực hiện. Tuy nhiên, việc rèn luyện kỹ năng như phân tích, nghiên cứu, viết và giao tiếp để sinh viên có thể thực hiện tròn các vai trong phiên tòa giả định thì khá hạn chế, chỉ dừng lại ở việc lồng ghép một số hoạt động trong môn học mà chưa thiết kế thành môn học riêng. Chúng tôi cho rằng cần đưa và chương trình đào tạo môn Kỹ năng nghiên cứu và lập luận và học song song với môn luật nội dung để trang bị cho sinh viên kỹ năng phân tích, lập luận, giải quyết vấn đề. Đồng thời thường xuyên phối hợp với các Thẩm phán, Kiểm sát viên tham gia thỉnh giảng tổ chức các phiên tòa sau khi học các môn Tổ tụng để sinh viên vận dụng trực tiếp, huy động được hầu hết các sinh viên tham gia thay vì chỉ một số ít sinh viên tham gia mang tính tự nguyện như cách làm hiện nay. Bên cạnh đó, cần nâng dần chất lượng phiên tòa từ diễn án sang xử án để sinh viên nghiên cứu chuyên sâu hơn về nội dung, rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp.

Thứ hai, đẩy mạnh sự phối hợp với chính quyền địa phương trong việc tổ chức phiên tòa giả định trong cộng đồng.

Việc tổ chức phiên tòa giả định trong cộng đồng cần có sự phối hợp chặt chẽ với địa phương nơi tổ chức thì mới đạt hiệu quả. Nhà trường, Khoa chuyên môn cần hỗ trợ để tạo được sự liên kết với chính quyền các xã, đưa nội dung tổ chức phiên tòa giả định vào nội dung tuyên truyền pháp luật hàng quý của xã. Khi tổ chức, xã là chủ thể huy động quần chúng nhân dân tham gia, chuẩn bị cơ sở vật chất, nội dung sẽ do nhóm tổ chức

phiên tòa thực hiện. Việc chính quyền xã tham gia tích cực sẽ đem lại hiệu quả cho phiên tòa giả định.

Thứ ba, các giải pháp khác

Để tổ chức thành công phiên tòa giả định, cần có sự tham gia tư vấn chuyên sâu của giảng viên chuyên môn và các nhà làm công tác thực tiễn như luật sư, thẩm phán, viện kiểm sát, giúp cho sinh viên hoàn chỉnh nội dung và không sai sót về thủ tục tố tụng. Bên cạnh đó, các khâu liên quan như xây dựng hoạt cảnh hoặc clip giới thiệu vụ án cần lựa chọn những tình tiết đắt giá để tạo sự hấp dẫn của vụ án. Đối với phiên tòa giả định tổ chức trong phòng xử án mô phỏng, nên có giải thưởng đối với đội giải quyết tình huống tốt nhất. Trường hợp phiên tòa giả định tổ chức trong cộng đồng dân cư nhằm thực hiện công tác tuyên truyền pháp luật, cần chú trọng hoạt động tương tác trước khi bắt đầu xử án và thời gian chờ nghị án thông qua các câu hỏi có thưởng liên quan đến các quy định pháp luật đã được viện dẫn trong khi xử án để thu hút sự quan tâm của người xem.

3. KẾT LUẬN

Mô hình phiên tòa giả định là một trong những phương pháp giảng dạy mô phỏng tình huống, góp phần củng cố kiến thức phát triển kỹ năng cá nhân, tăng khả năng nhận thức về nghề nghiệp cho sinh viên. Không những vậy, đào tạo thông qua mô hình phiên tòa giả định là một phương pháp giảng dạy vừa tiết kiệm kinh phí, vừa sinh động cụ thể, qua quá trình thực hiện, người dạy và chính sinh viên sẽ phát hiện được những điểm mạnh điểm yếu của mình để kịp thời điều chỉnh, phát huy. Do đó, trong đào tạo luật nên sử dụng mô hình phiên tòa giả định nhằm tạo môi trường rèn luyện kỹ năng làm việc hợp tác, giao tiếp trao đổi kiến thức, kinh nghiệm, thực hành hoạt động trí tuệ để hình thành năng lực toàn diện cho sinh viên ngay trong quá trình đào tạo và giúp phát triển chúng trong thực tế thực hành nghề nghiệp.

Phân hiệu Đại học Đà Nẵng tại Kon Tum đã và đang vận dụng phương pháp này trong quá trình đào tạo luật, bước đầu đã cho thấy những kết quả khả quan. Qua quá trình học tập thực hành bằng mô hình phiên tòa giả định tại trường và các phiên tòa tuyên truyền pháp luật trong cộng đồng, sinh viên Phân hiệu dần trở nên năng động và dạn dĩ hơn; Sinh viên chủ động hơn trong quá trình học, có cách nhìn nghiêm túc tích cực hơn về ngành luật và có nhiều định hướng cho nghề nghiệp sau này. Điều này trở thành động lực cho Nhà trường và đội ngũ giảng viên trong việc nghiên cứu vận dụng mô hình phiên tòa giả định trong quá trình đào tạo từ đó phát hiện những hạn chế tồn tại và tìm ra giải pháp khắc phục để chất lượng đào tạo ngành luật ngày càng tốt hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Andrew Lyuch (1996). *Why do we moot? Exploring the role of mootng in legal education*, 7 Legal Educ. Rev. 67.
- [2] Bộ Tư pháp, Vụ phổ biến, giáo dục pháp luật (2019). “*Phiên tòa giả định*” - mô hình phổ biến, giáo dục pháp luật hiệu quả, Hà Nội.

- [3] Trần Việt Dũng, Nguyễn Chí Hằng Hải (2014). Áp dụng mô hình phiên tòa giả định trong giảng dạy kiến thức pháp lý và kỹ năng pháp lý cho sinh viên luật, *Tạp chí Khoa học pháp lý*, 02 (81)/2014-2014, trang 74-80.
- [4] Phan Thị Kim Ngân (2004). Giáo dục pháp luật ở Hoa Kỳ, *Tạp chí Khoa học Pháp lý*, số 2/2004.
- [5] Klaus Schwab (2016). *The Fourth Industrial Revolution*, World Economic Forum.
- [6] Nguyễn Quý Thanh, Tôn Quang Cường (2018). *Những xu thế của giáo dục 4.0 - ứng dụng trong đào tạo tại trường Đại học Giáo dục*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [7] Tòa án Nhân dân tối cao, Thông tư 01/2017/TT-TANDTC ngày 28 tháng 7 năm 2017 quy định về phòng xử án.
- [8] Saksham Chhabra of UPES, *Why is Mooting Important?*, June 27, 2018 from <https://blog.ipleaders.in/importance-of-mooting/>.

Title: APPLYING A MOOT COURT IN LAW TRAINING AT THE UNIVERSITY OF DA NANG, CAMPUS IN KON TUM

Abstract: Moot court is a form of law practice, helping students to apply knowledge into practice, training necessary legal skills for students. This is a positive teaching approach, making an important contribution to improve the quality of training in law institutions. The article shares the model of a hypothetical trial that was successfully held at the Danang University Campus in Kontum, with the hope of introducing in detail the steps taken to help law training institutions apply effectively.

Keywords: Moot court, demonstration, law student, legal awareness, law dissemination.